

DUBRAVKO ŠKILJAN (1949–2007)

V soboto, 21. julija 2007, je v Zagrebu po dolgi in hudi bolezni umrl dr. Dubravko Škiljan, ugledni hrvaški jezikoslovec in klasični filolog, dolgoletni sodelavec *Institutum Studiorum Humanitatis* (ISH), Fakultete za podiplomski humanistični študij v Ljubljani. V Zagrebu je končal osnovno šolo in klasično gimnazijo. Na zagrebški filozofski fakulteti je leta 1972 diplomiral iz splošnega jezikoslovja ter iz grškega in latinskega jezika s književnostjo (kot dva B-predmeta), leta 1974 je magistriral iz arheologije s temo *Grški jezik na spomenikih poznoantične Salone*, leta 1976 pa je doktoriral iz jezikoslovja z disertacijo *Lingvistika in dialektika*.

Od leta 1972 je bil zaposlen kot profesor grškega in latinskega jezika v osnovni šoli, od leta 1974 kot profesor na klasični gimnaziji v Zagrebu, nakar se je leta 1977 stalno zaposlil na Oddelku za splošno jezikoslovje Filozofske fakultete v Zagrebu, najprej kot asistent. Leta 1977 je bil izvoljen v naziv docenta, leta 1981 v naziv izrednega profesorja, leta 1986 pa v naziv rednega profesorja (z reelekcijo leta 1992). V času svojega službovanja je bil vodja Katedre za splošno jezikoslovje, po ustanovitvi pa tudi vodja Katedre za uporabno jezikoslovje in vodja

Katedre za semiologijo. V tem času je bil za en mandat izvoljen za predstojnika oddelka in za prodekana za študijske zadeve.

Študentom in zaposlenim na ISH je pustil neizbrisen spomin predvsem v letih 1996–2007, ko je bil zaposlen kot redni profesor za jezikoslovje in semiologijo (do 2003). Leta 1998 je na ISH ustanovil podiplomski študij (magistrski in doktorski) Lingvistike govora in teorije družbene komunikacije ter bil dolgoletni koordinator študija. Od leta 2003 je bil ponovno zaposlen na Filozofski fakulteti v Zagrebu, z ISH pa je do konca sodeloval kot predavatelj in mentor mnogih magistrandov in doktorandov. Aktivno je sodeloval na številnih znanstvenih srečanjih na Hrvaškem, v Sloveniji in drugod po svetu ter bil vodja številnih znanstvenoraziskovalnih projektov v Sloveniji in na Hrvaškem. Poleg svojega rednega dela z dodiplomskimi in podiplomskimi študenti v Zagrebu in Ljubljani je kot gostujoči predavatelj sodeloval v Pragi (CEU), Parizu (Sorbona), Trstu (*Scuola superiore per traduttori e interpreti*), Sarajevu in Novem Sadu.

V svoji plodni karieri je objavil več kot 250 znanstvenih del s področja splošnega in teoretskega jezikoslovja, semiologije, uporabnega jezikoslovja in klasične filologije, od tega 36 knjig oz. samostojnih monografij. Med njegovimi lingvističnimi deli lahko izpostavimo naslednje: *Dinamika jezičnih struktura* (Zagreb, 1976), *Govor realnosti i realnost jezika* (Zagreb, 1978), *Lingvističko istraživanje Večernjeg lista* (Zagreb, 1980), *Pogled u lingvistiku* (Zagreb, 1980, ponatis 1985, 1987, prenovljena izdaja, Rijeka, 1994), *Jezik Vjesnikovih novina: komparativno lingvističko istraživanje* (Zagreb, 1986), *Lingvistika svakodnevice* (Novi Sad, 1989), *Kraj lingvistike?: fragmenti protiv fragmentacije* (Zagreb, 1991). V slovenščini je izšel prevod njegove knjige *Javni jezik: k lingvistiki javne komunikacije* (Ljubljana, 1999, *Studia Humanitatis*), ki je v Zemunu izšla leta 1998 (*Javni jezik: pristup lingvistici javne komunikacije*).

Profesor Škiljan je imel navado reči, da je lingvistika njegova prva, klasična filologija pa njegova druga ljubezen. Tej svoji “drugi ljubezni” se je veliko posvečal, saj antične študije pomembno določajo njegov opus. K razširitvi obzorja pri preučevanju antike je lingvistične teorije apliciral na antične avtorje in njihovo razmišljanje o jeziku v knjigah *Dijalog s antikom: eseji iz antičke lingvistike* (Zagreb, 1992), *Varon i Kvintilijan: dva antička lingvisti* (Zagreb, 1995). V svojih knjigah, razpravah in na predavanjih je poudarjal pomen interdisciplinarnosti pri interpretaciji antičnih besedil in potrebo po preseganju tradicionalnih klasičnofiloloških pristopov. Škiljan je bil uglajen pripadnik stare šole, vendar je njegov prevod

Katula ognjevit in ohranja avtorjevo iskrivo žaljivost, pred katero se še danes marsikateri prevajalec zateče v samocenzuro (Katul, *Pjesme = Carmina Catulli*, Zagreb, 1996). Osebnost mi je ta Škiljanov prevod Katula najljubši od vseh njegovih del, saj sem se z njim srečala že v srednji šoli pri pouku latinščine. Med monumentalne Škiljanove prevode spada prevod Herodota (Herodot, *Povijest*, Zagreb, 2000) in prevod dela antičnega slovničarja Dionizija Tračana, *Dionizije Tračanin: gramatičko umijeće* (Zagreb, 1995), o obeh avtorjih pa je predaval tudi na ISH.

Po plodni, a žal prezgodaj končani življenjski poti se je profesor Škiljan zapisal v neizbrisen in nepostarljiv spomin svojim študentom, kolegom in sodelavcem kot pristni pripadnik stare šole profesorjev, kot pravi gospod, vendar poln topline in entuziazma. Kljub zavidljivemu ustvarjalnemu opusu, ogromnemu znanju, vedno predanemu raziskovalnemu, prevajalskemu in pedagoškemu delu sta ga zaznamovala sokratovska skromnost in ironija. Študentom je rad navrgel kompliment: "Ne smem vas preveč hvaliti, da se ne boste pokvarili." Bil je radoveden in iskri, natančen in strog, nejevoljo je pogosto zapakiral v kakšno pikro pripombo. V svoji velikodušnosti je bil vedno pripravljen priskočiti na pomoč, od študentov je zahteval mnogo, od sebe pa še mnogo več, saj je naredil vse in še več od tega, kar je obljubil. Smrt profesorja Dubravka Škiljana pušča za sabo ogromno praznino in globoko žalost, vendar tudi neprecenljivo ustvarjalno in pedagoško zapuščino. Spomin na njega živi tudi v stalni rubriki v Monitorju ISH in v zbirki Dialog z antiko (Publikacije ISH), ki izhaja od leta 2004 kot neposredni poklon Škiljanovi knjigi *Dijalog s antikom* iz leta 1992, pomniku njegove izredne večine prevajanja iz klasičnih jezikov in ljubezni do antike.

MAJA SUNČIČ

- - -

Dopuščam sebi da ove reči zadnjega oproštaja ispišem na jeziku koji je za Dubravka Škiljana i za mene bio maternji, i koji smo oboje smatrali jednim: hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski. Upoznali smo se u vrlo posebno doba, krajem 70., kada je u našim disciplinama, antičkim studijama, došlo do ključnih promena. Oboje smo bili i lingvisti, možda spremniji za promene od drugih: u antičkim studijama počelo se ozbiljno teoretizovati, interdisciplinarnost, koja je uslov te

discipline, počela je dobijati epistemološke osnove. Sve to se pojavilo na kongresima tadašnjega jugoslovenskoga društva za antičke studije, gde smo konzervativne stavove posmatrali sa simpatijama veoma male i veoma deprivilegovane grupe, ali gde su se već nazirale igre moći preteće budućnosti: savezništva sa crkvom i partijom istovremeno, nacionalne "poetike". Zajedno smo reagovali, sa drskošću koja je izlazila iz evropske tradicije slobodnoga duha, na skandal pojave meksičkoga šarlatana i teorije o Troji u ušću Neretve. Bilo je naime jasno da simpatije lokalnih nomenklatura i strast potiču iz novih političkih planova, i nacionalizma koji traži nove naracije. Vodeći lingvista i klasičar, sjajni prevodilac i tumač antičkih autora, od Aristofana do gramatičara, duša edicije *Latina & Graeca*, vodja mlade grupe koja je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu prva oblikovala moderan pristup antičkim studijama, Dubravko Škiljan se nije dao talasu nove, primitivne mislenosti. Sam potomak vodeće hrvatske porodice Mažuranića, nije dozvolio ni da pasivno podnese teret novog nacionalnog identiteta, i usprotivio se. Njegova pobuna, razumna i otmena, donela je još talas studija i knjiga. Kada se oblikovao akademski program ISH, 1994, prisutnost Dubravka Škiljana bila je neophodna, i ponovo smo se našli na zajedničkom poslu. Tu više nisam jedini svedok koji može govoriti o zaslugama Dubravka Škiljana za postizanje i očuvanje najviših akademskih i ljudskih standarda. Pokušaćemo da ih sačuvamo, čuvajući uspomenu na njega. Ono čega se sećam sada, jeste smeh Dubravka Škiljana: duhovitost, distanca, elegancija njegovoga humora i njegove samoironije. Sa svojim ocem Mladenom preveo je Aristofanove *Ptice*, za koje je Mladen Škiljan napisao predgovor. Ova knjiga je najoriginalnije i najmodernije tumačenje Aristofana koje poznam u svetskoj literaturi. Smeh, odgovor na sve – glupost, nasilje, nadutost, moć ... smrt. Čitajmo Dubravka Škiljana, zamišljajmo šta je sve još mogao napisati.

PROF. DR. SVETLANA SLAPŠAK, DEKANKA ISH